

értitek; s ha nem értitek, fordítsátok el e lapot, mely minden esetre kevéshez szől!“(*)

A boldogult lyrai dolgozatait 1832-ben Szemere Pál szedte össze s adta ki. Számos philosophiai, kritikai, aesthetikai, s költői művei összeszedését s kiadását hunyta után Szemere Pál, Eötvös József s Szalay vállálák magukra, s azokat már nagy részint világ élébe is bocsáták őt füzetben. A hatodik füzet, mely országgyűlési naplóját, szónoklatait, s némelly eddig napfényre nem bocsátott leveleit tartalmazandja, e honban nehezen látandhat most még, hacsak későbbben nem, napvilágot.

„Nagy ember volt Kőlcsey — mond Kállay —; nagy ember volt ő a szó teljes értelmében.“ „A világító-torony lámpája aludt ki e férfi halálával!“ jegyzé

*) Idézett naplótöredékeket, tek. Kőlcsey Ádámné asszonyság- s Obernyik Károly ur jószívűségéből közöljük.

Kőlcsey sírjánál.

Szellem.

Sírhalmok közt,
Mellyeknek emlékét
Elhossa mindenik tavasz,
És elragadja minden ősz,
Bús vándor, mit keressz?

Vándor.

Egy nevet.

Szellem.

Név nincsen itt,
Csak por.

Vándor.

Port keresek,
Ha úgy akarod;
De melynek neve más,
Mint a föld porának.

meg a lelkes Szemere B. — Igen! benne erő, munkásság, feláldozás hunyt el, az erény legszilárdabb oszlopa dőlt ki. Szíve, esze s akarata mindig helyen állottak; sérteni nem tudott; a sértést nemesen tűrte. Tudománya, izlése, ékesszólása, boldogabb körülmények közt, más időszakban, és más honban öt csillagok közé emelhetik vala fel, most pedig a Túr vizétől mosott parlag földben, disz és emlék nélkül hevernek tetemei, melyeknél sokkal gyönyöbb csontvázak kerültek már Pantheonba.

De ez szokott sorsa a nagy embereknek. Camoens s mellőzött nagyság leverő érzetében temetkezék hullámsírhajába; a XIX. század világgrázó hatalmas óriása, a száműzetés ködöző szigetén dőlt az enyészet karjaiba.

Kőlcsey Ferenczet a magány érelék naggyá, s a sír magánya fogadá keblébe is, azon elrejtett távol földön, hol ugys kevés vándor fogja nyugalmat háborítani.

A szerk.

Szellem.
Te szentséget keressz.

Vándor.
Egy név, mit keresek;
Egy név, néhány betű,
De melynek értelme:
Haza s emberiség.

Szellem.
Itt nyugszik Kőlcsey.

Vándor.
Itt, a közporok között?

Szellem.
Kicsiny hitű, mikint
Nagy része fajodnak,
És hivalkodó
Az élet után is!
Nem érted, látom én,
Te a rendeltetést;
Nem tudod, lásd magad,
Miért jövel ide?

Vándor.
Ősztön hozott,
Mellyet halandó nyelv
Nem fejt meg okában;
Ősztön, minő hajtja
Sergét a daruknak
Az ősz vidékeire.

Szellem.
Nem egy az ősztön
Tied és azoké;
Ők állat, te ember,
Fél-állat, fél-isten.
A darumenetnek
Nincsen változása;
Zöldben és kopárban,
Pályája állandó.
A te ősztönöd más;
Hidegben, napfényben,
Jóra és gonoszra
Ingandó, hajlandó.

Vándor.
Engem a jó hozott.

Szellem.
Ím a rendeltetés.
Az isteni vágy,
Tudni, teremteni,
Jóban és nemeshen,

Nagyban és valóban
Lelni tökéletet,
Fajodba oltva van;
S kitűzve végczélul
Az emberi nemnek
Az isteni nagyság.
De ti kételkedni
Jókor megtauntok,
S fáradyán, csüggedvén
Utközben lehulltok.
És hitlenségtekben
Az erő fölségét
Gyáván od' adjátok
Sorsnak, történetnek;
És hitlenségtekben
A halál értelmét
Adjátok gyarlóan
A teljes életnek. —
Hajolj e sírra le,
Érvén hantját füled,
Hallasz-e szózatot
A földnek szájából?
Vagy büszke homlokod
Emeld az ég felé,
Hallasz-e szózatot
A mennynek tájáról?

Vándor.
Nem hallok én.

Szellem.
Pedig beszél a föld,
És szózat az ég.
De te nem érted azt.
Neked példa kell,
Embernek általa.
Példa és mester kell
Az emberi nemnek
Az isteni célról,
Hogy nyerjen bizalmat.
Ama neveket
A multnak könyvéből
Megtanultad-e,
Kiknek dicsősége
Arczát a hajdannak
Körülsugározza,
Ismered-e őket?

Vándor.
Hallottam rólok.

Szellem.
Kikről hallottál,
Az örök időnek

Nagy törvénye adá
 Az emberi nemnek,
 Tükrül, vezérül.
 Ők jól értették
 A föld tanulságát,
 Az egék beszédét.
 S abból, mit a napok
 Mondának egymásnak,
 Megfejték nemöknek
 Az élet értelmét,
 S halhatatlan célját.
 Századok múlása
 El nem temethető,
 S mégis e hitlen faj
 Egy napon tartaná
 Istennek, mesének
 E szép alakjait
 A lefolyt időnek.
 Azért a nagy törvény,
 Melly őket adá,
 Teremté újakat,
 Hogy általok
 A régiek,
 S mindnyájuk által
 Egyenkint s egészben,
 Ember- példa által
 Az isteni végcél
 A végtelen időben
 Igazolva legyen. —
 S te érted e már
 A pornak szentségét,
 Mellynek fölébe
 E domb emeltetett?

Vándor.

Egy volt azok közül...

Szelem.

Egy kijelentés
 Az emberiségnek.

Vándor.

Emléke áldva van;
 És büszke rá fajunk.

Szelem.

Ugy kell lennie.
 A halhatlan hír,
 S az örök dicsőség
 Nevét elragadták,
 S el felhelyezték
 Az ő templomuknak
 Szent kincsei közé;

És ünnepeken
 Jőnek, a kik élnek,
 S a kik fognak elni:
 S vallást tesznek róla. —

Most öleld által,
 Oh vándor, hantjait.
 Emléke leszen
 Tisztulatnak lángja.
 Nyerj megszenteltetést. —

Pap Endre.

Kölcsey emléke.

Nagy tanácskozások székiből
 Kél a szónok, — keble zúg belől,
 És kimondja lángszavakkal ott,
 A mi lelkében fogantatott:
 „Légyen a nép e honban szabad,
 Mint madár a széles ég alatt,
 Nem bilincsen szolgaföld miatt,
 Nem kötötten zsarnok úr alatt!”
 És a nép fogékony kebliben
 A szabadságerzet megjelen,
 S a kelő hazában szerteszét
 Új időnek szüli kezdetét. —

Ömlik a dal játszi hűrokon,
 Sphaerák zengzetével oly rokon!
 S a kebelnek lángszikráiból
 Tüzzel olvadozván, égbe szól:
 „Isten! áld meg a magyar hazát,
 Mellyen annyi vész vonula át,
 És a régen küzdő nemzetet,
 Mult- s jövőért már megszenvedett!”
 S im az érzés, melly a dalban égett,
 Elfogá az ifju nemzedéket,
 S — átfonódva szíven és velőn —
 Életének szent vezére lőn. —

* * *